

(7) (פנייה ע"י)

(70)

"אני בריה וחבירי בריה, אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה, כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי. כך אני אינו מתגדר במלאכתי". והו כלל גדול להחזיק לאדם במדרגתו ובעומק מוסרו הפנימי בין ברעיון בין במעשה, ולא יביט למה שחבירו, שהוא איש מעשי ביותר ממנו או שתכונתו אחרת ושונה, מתנהג כאופן אחר. לא לענין הנוגע לחבירו שיבזה אותו עבור זה, ולא יחשוב עליו רעה, ואל יתאר הפסד הרוחני של חבירו במעשה ובתכונה הריאה, שהוא רואה שלפי תכונתו היה הדבר מפסיד אותו הרבה והיה משפיל אותו מערך מוסרו למטה מאד, או עכ"פ היה זה אצלו אות על שפלות מוסר, אל יחליט שהוא כן בחבירו. שיתכן הדבר שמה שהוא אצלו אות על חסרון רגש פנימי או גורם הריאה מוסרית, אצל חבירו לפי תכונתו הוא אינו מפסיד ולפעמים ג"כ מתקן. והו מה שנוגע לחבירו. ומה שנוגע לעצמו, שלא יחשוב כיון שחבירו מתנהג כן והוא חושב עליו טוב, גם הוא ישלים ודרכו המורגש לפי פנימיות לבבו שכה נחוץ הוא לו לשמירת דרך ד' המוסר, כי אין הדבר כן, כי קרוב הדבר שמה שחבירו מתנהג ע"פ תומת לבו ואינו מזיקו מאומה, אם הוא ינסה כחו בזה לא ע"פ תכונתו הפנימית כ"א ע"פ חיקוי חיצוני, לו יפסיד הדבר הרבה מאד. ע"כ צריך מאד להתחזק בחומתו ולחשוב עם זה טוב על הבריות ולקבלם בסבר פנים יפות², או ימצא חן בעיני אלקים ואדם³

(ע"י 70)

הידיעה שיש בכללות הכח המתפשט על כללות הגויה חלקים כאלה שצמצום הוא טוב ורואי, נמניכה את הקומה מעט עד שמונעת אותה מזקיפה של גאוה דוקרת את זולתה, והנה העורון של הגאוה, כשהוא מגיע למרום מדרגתו, הוא מאבד את העולם, מפני שא"א עוד לחיים של חברה ואגד ציבורי להיות מתפתחים כ"ז שלא תהיה הפרה פנימית בכ"א שיש לו איזה דברים וכשרונות שהוא נמצא על ידם חסר, וישתלם רק ע"י עזר חבירו.

*תנו רבנן איזהו צנוע זה הנפנה כליה במקום שנפנה ביום אינו *והאמר רב יהודה אמר רב סלעולם ינהיג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק ותו רבא כיממא הוה אויל עד מיל ובליליא אמ"ל לשמעיה פנו לי דוכתא כרוחבה דמתא וכן אמר ליה רבי זירא לשמעיה חזי מאן דאיכא אחורי בית חבירא דבעינא למפני לא תימא במקום אלא אימא כדרך שנפנה ביום רב אשי אמר אפילו תימא במקום לא נצרכה אלא לקרן זווית

(כ"ו)

כא מיכה והעמיתן על שלש דרכיב *הגיד לך אדם מה טוב *ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם (ה') אלהיך עשות משפט זה הדין *ה' חסד זה גמילות חסדים והצנע לכת זה הוצאת המת והכנסת כלה *והלא דברים קל וחומר ומת דברים *ה' דרכן לעשותן בצנעא אמרה תורה והצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה

10: 3-4

צניעות

מזדה זו צריכה לאנשים ועל אחת כמה וכמה לנשים. וכן ה' האדם נבדל מן הבהמה. ומדת הצניעות צריכה אפלו פשהוא לבדו בחדרי חדרים מפני כבוד ונשא. אים ונורא אשר מלא כל הארץ כבודו. שהרי פסק מרן בשלחן ערוך (אורח סי' ב סעיף א): שלא ילבש חלוקו מעמד. אלא בעודנו שוכב יכניס ראשו וזרועותיו באפן שפשיקום נמצא גופו מכסה. ומזה נקיש לערב שבת כשמחליף חלוקו שצריך שייעשה באפן שלא יהא גופו מגלה. וכן פסק מרן (שם סי' ג סעי' ד): שצריך שיהא צנוע בבית הפסא ולא יגלה עצמו אלא מלאחרי טפח ומלפניו טפחים. וכיותר צריכה אשה להיות צנועה בבית הפסא, ולא תפנס לבית הפסא ולא תכרך ברפת "אשר יצר" בפני אנשים: וכן מדת הצניעות צריכה לתורה ומצוות. כדכתיב (מיכה ו'): "והצנע לכת עם אלהיך", וכתיב (משלי יא ב): "וְאֵת צְנוּעִים חֲכָמָה".

(4) 10: 3-4

ב דיין לבישת בגדים. ובו ו' סעיפים:

(8) שאלת הראיה - 3

א * לא ילבש חלוקו (א) (ב) מיושב (טור) *אלא יקח חלוקו ויכניס בו (ראשו) וזרועותיו בעודנו שוכב ונמצא (ב) כשיקום שהוא מכוסה: ב יאל יאמר הנני בחדרי חדרים מי רואני כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו:

צניעות

משנה ברורה

מיושב. דלו נצרכה יתגלה גופו והאדם נרץ להמנהג צניעות וטעה לפני הקב"ה ואפילו כשהוא לילה ונחדי שדרים הלא מלא כל הארץ כבודו וכמשיכה ונאורה לפניו יתברך. וכן נרץ לזהר מדי משמח טעם זה שלא במקום הכרח מלגלות מנשרו ואפילו מעט (ב) כל מה שדרכו להיות מכוסה נצרכה לעולם אבל רשאי לגלות ידו עד קוב"דו ונאורו עד המזה ע"כ (ג) האנושלאות יראה ללבוש או לפשט ג"כ ממת הסדין שלא לגלות רגליו שדרכן להיות מכוסות לעולם נתינות אלו שאין הולכין יתפ אפילו צקן וכן כל כיוצא בזה אם לא שפי שפני אחר

הראיה - 3

מדת הצניעות גורמת טובות רבות בעולם, ומתוך כך היא זוכה לדחות מפניה דברים שהיו טובים מצד עצמם, אבל כיון שמפני יצר האדם וכחו החלש יגרמו לפרוץ במדת הצניעות, שהיא קיומו של העולם הרוחני והחמרי. מדת האהבה והידידות, בכל הסימנים והדבורים הנוחים, הי' ראוי להיות שוה בין המינים, אבל מפני יקרת ערך הצניעות נדחית מדת דרך-ארץ ממקומה עד שלא לשאול בשלום אשה(א). הצנוע מכיר כי לא מפני שנאה על המין הוא מתרחק ועושה גדרים כ"א מפני התכלית הכללי היפה.

ד. כל מה שהשלמות הפנימית יותר חסרה כן הטבע מחפש להשתלם לצד חרוץ. רק במעמד שפלות הנפש יתעורר חשק להתהדר לפני אחרים, בין כמה שיש בו בין כמה שאין בו. ועל כן הייב האדם להגדיל את רושם השלמות הפנימית, ודבריו ביחושו להכרת עצמו לאחרים יהיו תמיד במשקל הראוי.

(6) 10: 3-4

איסור עשיית פסל צורת אדם, משריש להכיר כי אין צורתו של אדם והשלמתו תלויה במה שהוא גוי שלו החיצון, כ"א צורתו הפנימית דהיינו שכלו ומוסרו.

מאי דבי רבי (פ"ג כ"ח)

וכך אמר להם הקב"ה
לשראל בני אהובי (מ) כלום חסרתי דבר שאבקש מכם ומה אני מבקש מכם אלא (מא) שתהיו
אהבין וא"ו ותהיו כבבדין וא"ו ותהיו יראים זה מזה ולא ימצא בכם (מב) עבירה וגויל דבר
מבער שלא תבואו (מג) לידי פסול לעולם לכך נאמר הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דרוש
ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך אל תקרי והצנע לכת עם
אלהיך. אלא והצנע לכת (מד) עמך אלהיך כל זמן שאתה הולך עמו בצנעה. יהא הוא ג"כ
עמך [כת] בצנעה. לכך נאמר והצנע לכת עם אלהיך:

פ"ג כ"ח - א"ו י"א
שאלך כמחר ה' רואה אותך כי תלך כל הלחץ כבודו וכן בחורו על דרך פשוטו סף צניעותו מזהה עם ה'
אלהיך כי תתשוב מה' רואה אותך:

[כת] כשהכנסה מעטין צניעה שאל
ודע כוס אדם רק עם ה' אלהיך דסינון אותן מפ"ס שאפשר
לשמוען צניעה אוי הקב"ה יתרכ ויפיע ע לך ויו שמינו וכו"ס:

(5) פ"ג כ"ח (ג"ה)

ח"ר שבעה דברים צוה ר"ע
את רבי יהושע בנו בני אל תשב כגובהה של עיר ותשנה ואל תדור בעיר
שראשה תלמידי חכמים ואל תכנס לביתך *פתאום כ"ש לבית חבירך ואל
תמנע מנעלים מרגלך *השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה
ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות יהוה משתדל עם אדם שהשעה
משחקת לו

אל תשב כגובהה
של עיר ותשנה. מקום שני כעיר
שבתך ושכן ויבטלך ויפסקך
ממשנתך: ואל תדור בעיר גדולה
ועל דבריך בגירסא ולא ערד
צ"ל: ד"ר: ואל תכנס בביתך
פתאום. אלא השמע את קולך לנס
קודם שאתך דילמא עבדי מילתא
דלנישחא [צ"ל: ד"ר: רבא] (פ"ג) ר'
יוחנן כי הוה עייל לביתא מנענע
משום שנתמר ושמע קולו כנזאו אל
הקודש: ואל תמנע מנעלים מרגלך.
שגגתי הדבר לתלמיד חכם שיעך
יחף כדאמרין הכהן (שם דף קכ"ט)
ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח
מנעלים לרגליו: הכהן וכו' כו'.
מקראי נפקא לן בבבא קמא (דף כ"ג)
לא ירענו ולא ילמאו ולא יכס שרנ
לשמש אף נמי מדכתיב וברך את
לחמך ואת מעיך וקדר וסכריתו
מתלה מקרבך:

פ"ג כ"ח (ד"ה)

פ"ג כ"ח (ד"ה)
בכלותו. אמר רשב"ל מה כלה זו כל ימים שהיא בבית אביה
מנענעת עצמה ואין אדם מבורה וכשבתא ליכנס לחופתה היא כגולה
פניה כלומר כל מי שהוא יודע לי עדות יבא ויעיד עלי. כך תלמיד
חכם צריך להיות צנוע ככלה הוה ומפורסם במעשים טובים ככלה
הוה שהיא מפורסמת עצמה. הוה ויתן אל משה בכלותו:

פ"ג כ"ח (ד"ה)
צנועה ככלה ומפורסם וכו'. שאל יבאנו לישעיהו למתן חמ"ס לו להכיר פניו ליד
הגד פלגיה ש ית עם ש"ס צנענע נאמר פלגיה לקדש עם שמים:

(3) פ"ג כ"ח (פ"ג ה')

צניעות גדולה נהגים תלמידי חכמים בעצמן. לא יתבוז ולא יתגלו ראשן ולא
נפון. ואפילו בשעה שיכנס לבית הכסא יהא צנוע/לא
יגלה בגדיו עד שישב. ולא יקנה ביטון. ויתרחק מכל
אדם. ויכנס חדר לפנים מחדר מערה לפנים מן המערה
ונפנה. ואם נפנה אחורי הגדר יתרחק כדי שלא ישמע
חבירו קולו אם נתעמש. ואם נפנה בבקעה ירחיק כדי
שלא יראה חבירו פירוועו. ולא ידבר כשהוא נפנה אפילו
לצורך גדול וכדרך שנהג צניעות ביום בבית הכסא
בך טוה. בליה.

(4) פ"ג כ"ח (ה')

ח לא ילך תלמיד חכם בקומה זקופה וגרון נטוי כענין
שנאמר ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים. ולא יהלך עקב בצד נודל בנחת כמו הנשים וגסי הרוח כענין שנאמר הלוך
ומפרק תלכנה וברגליהם תעכסנה. ולא ירוץ ברשות הרבים כמנהג משוגעים. ולא יכפוף קומתו כבעלי חמומרות. אלא
מסתכל למטה כמו שהוא עומד בתפלה. ומהלך בשוק כאדם שהוא מרוד בעסקיו. גם ממלהבו של אדם ניכר אם חכם
ובעל דעה הוא או שוטה וסכל. וכן אמר שלמה בחכמתו וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסד ואמר לכל סכל הוא. הוא
מרוע לכל על עצמו שהוא סכל: מן מלבוש תלמיד חכם מלבוש נאה ונקי. ואסור לו שימצא כבגדו כתם או שמונית
וכיוצא בהן. ולא ילבש לא מלבוש מלכים כגון בגדי זהב ואורגמן שהכל מסתכלין בהן. ולא מלבוש עניים [ו] שהוא מבוזה
את לובשו אלא בגדים בינונים נאים. ולא יהא בשרו נראה מתחת מדיו כמו בגדי הפשתן הקלים ביותר שעושים במצרים.
ולא יהיו בגדיו סחובין על הארץ כמו בגדי גסי הרוח אלא עד עקבו ובית יד שלו עד ראשו אצבעותיו.

פ"ג כ"ח (פ"ג ה')

פ"ג כ"ח (ה')

תנא דבי רב ענן

מאי דכתיב *חמוקי ויכך למה נמשלו דברי תורה כיד לומר לך מה
יך כסתר יאף דברי תורה כסתר
פ"ג כ"ח
ירכך. כספריים כרך שכתוב המורה
בצנעה ולא להיות יושב וזוכה בצנעה
של עיר * ולא לשנות לתלמידיו בשוק
כדאמר במדוע קטן (דף טו):

(6) פ"ג כ"ח (פ"ג ה')

ר' לוי אמר ויבן כתיב * יתבונן מאין לבראתה אמר לא אברא אותה
מן הראש שלא תהא (2) מיקרה ראשה' לא מן העין שלא תהא סקרנית'
ולא מן האוזן שלא תהא צייתנית'. ולא מן הפה שלא תהא דברנית'.
ולא מן הלב שלא תהא קננית'. ולא מן היד שלא תהא
משמשנית'. ולא מן הרגל שלא תהא פרסנית'. אלא מומקים שהוא
צנוע כאדם אפי' בשעה שאדם עומד ערום אורו המקים מבושה.
ועל כל אבר ואבר שהיה בורא בה היה אומר לה תהא אשה
צנועה אשה צנועה.

(7) פ"ג כ"ח (ג"ה)

ח"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן
שמשו בכזונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שוכית לכך אמרה להם
מימי לא ראו קדוות ביתי קלעי שעורי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו

פ"ג כ"ח
קדוות ביתי כו'. רחמי כבשים
הועילי כל כזונה בת מלך פיסה
תמצנות זכר לטובה חסד לטובה
למה לאת ממנה כסן גדול כהטעם
תמצנות זכר: